

УТВЪРДИЛ: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Факултет по славянски филологии

Специалност: (код и наименование)

СЛС	1	1	0	1	0	5	2	1
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

СЛАВЯНСКА ФИЛОЛОГИЯ

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина: Д 3 3 5

(код и наименование) История на украинската литература – II част

Преподавател: гл. ас. д-р Владимир Николов Колев

Асистент: гл. ас. д-р Владимир Николов Колев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	45
	Семинарни упражнения	45
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		90
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект (курсова работа)	60
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	60
Обща извънаудиторна заетост		120
ОБЩА ЗАЕТОСТ		210
Кредити аудиторна заетост		3
Кредити извънаудиторна заетост		4
ОБЩО ЕКСТ		7

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	20%
2.	Гестова проверка/ колоквиум	20%
3.	Изпит (с представяне на курсова работа)	60%
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		

Анотация на учебната дисциплина:

Лекциите и семинарните упражнения по история на украинската литература – II част са предназначени за студентите от трети курс, специалност „Славянска филология“, профил „Украинистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Обучението се състои през шестия (летен) семестър.

Задачите на предмета са да запознае студентите подробно с особеностите при формирането и развитието на т.нар. нова украинска литература (от началото на XIX век), като в процеса на работа се обърне и специално внимание на културно-историческата обстановка, на спецификите в украинската народопсихология, както и на комуникацията на другите изкуства с литературата. В учебната програма е залегнал период, който обхваща зараждането на литературата, написана изцяло на народен украински език, на развитието ѝ през XIX век, преминаването ѝ от предромантизъм и сантиментализъм към зрял романтизъм, последвани от образци за реализъм и социален реализъм.

В програмата е заложен и въпросът за развитието на литературните и културологичните отношения между украинското и българското национално творчество.

Развитието на украинската литература се разглежда и на фона на дискусиите при формирането на философската и естетическа мисъл.

Включена е обширна библиография както на разглежданите автори и техните произведения, така и на най-значимите изследвания върху литературния процес и върху творчеството на отделни автори от Украйна и България, а така също и от диаспорната литература.

Към курса от лекции и семинарни занятия като формиращ крайната оценка елемент е включена и курсова работа на всеки от студентите.

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Предварителни изисквания:

Като част от четирисеместриалното обучение по история на украинската литература за пълноценната подготовка на студентите са наложителни добри познания от първата част на курса.

Изискванията за средно ниво на владеене на украински език и начални познания върху украинските исторически и културни реалии и тук са от ключово значение за осмислянето на материала, залегнал в часовете по лекции и семинарни занятия.

Наред с това студентът трябва да притежава умения за анализ на текст с оглед на курсовата работа, включена при формирането на крайната оценка заедно с изпита.

Очаквани резултати:

След курса по история на украинската литература – втора част студентите ще са запознати в детайли с особеностите при формирането и развитието на новата украинска литература от края на XVIII до 80-те години на XIX век, ще са наясно с културно-историческата обстановка, спецификите в украинската народопсихология, както и с комуникацията на другите изкуства с украинската литература.

Студентите от профил „Украинистика“ следва да познават общите черти в развитието на литературните, философските и културологичните отношения между украинското и българското национално творчество, а също и тенденциите при формирането на естетическата мисъл от XIX век.

Учебно съдържание

Лекции

№	Тема:	Хорариум
1	Понятието „нова украинска литература“ и нейните основни белези. Причини за възникването на „новата украинска литература“. Въпросът за основоположника ѝ и нейната периодизация	3
2	Бурлескно-реалистична поезия. Иван П. Котляревски и неговата поема „Енеида“ – образец на бурлескно-трагедийната литература. Начало на новата украинска драматургия	3
3	Поява и активно развитие на новата украинска басня. Петро П. Гулак-Артемовски „Господар и куче“, „Истинска доброта“ и др. Левко Боровиковски – автор на т.нар. позитивен тип басни	3
4	Романтическа поезия – характер и своеобразия. Основни представители: П. Гулак-Артемовски, Левко Боровиковски, Микола Костомаров, Евгений Гребинка и др. Представители на романтичната песенна лирика: Харковска школа на романтиците.	3
5	Първи изяви на украинската белетристика в сантиментално-реалистичен и на романтически контекст. Представители:	3

	Григорий Квитка-Основяненко; Пантелеймон Кулиш с ранната си проза	
6	Романтическа поезия в Западна Украйна. „Руска трийця“ – дейност и значение. Представители: Маркиян Шашкевич, Якив Головацки, Иван Вагилевич. Сборникът „Русалка Днистрова“	3
7	Утвърждаване на реализма в украинската литература (40-те – 60-те години на XIX век)	3
8	Тарас Шевченко. Жизнена и творческа съдба. Лирика, балади, поеми. Романтическа поезия. Основоположник на украинската реалистична литература. Особености на сборника „Кобзар“. Сборникът му „Три години“	3
9	Тарас Шевченко. Жизнена и творческа съдба. Лирика, балади, поеми, повести, драми, дневник. Характер и значение на Кирило-Методиевското братство и ролята на Шевченко в него. Поезията му от затвора и от заточение. Проза и драматургия. Характер на „Дневник“ като литературна изява на поета. Шевченко и българската литература	3
10	Характеристика на литературния процес в Украйна през 60-те и 70-те години на XIX век: а) Юрий Федкович – проблемите за тежката съдба на войника в Западна Украйна, на гуцулския селски човек, историческата линия за опришките в поезията, драматургията и прозата му	3
11	Характеристика на литературния процес в Украйна през 60-те и 70-те години на XIX век: б) Марко Вовчок: сборникът „Народни разкази“, повестта „Институтка“, сборникът „Разкази от народния руски бит“, повестта „Кармелюк“ и др. Проблемът за крепостничеството и свободата. Творчеството на Марко Вовчок и ролята ѝ при оформянето на повествователния маниер у Любен Каравелов. М. Вовчок и ролята ѝ в българското литературно развитие.	3
12	Характеристика на литературния процес в Украйна от 70-те и 80-те години на XIX век: а) поезия – Михайло Старицки и идеята за славянското единство; Пантелеймон Кулиш – „Хуторна поезия“, лироепичната поема „Настуся“ и др. б) драматургия – изобразяване на отношението между града и селото (в пиесите на Михайло Старицки „Зимна вечер“, „Не било съдено“ и на Иван Карпенко-Кари „Кой е виновен“); историческата тематика като способ за изграждане на национално самосъзнание (в „Богдан Хмелницки“ и „Маруся Богуславка“ на Михайло Старицки и „Сава Чали“ на И. Карпенко-Кари др.)	3
13	Характеристика на литературния процес в Украйна от 70-те и 80-те години на XIX век: б) проза – социално-битово тематично-стилово течение: Михайло Старицки и романът му „Богдан Хмелницки“; Марко	3

	Кропивницьки; Борис Гринченко; Олена Пчилка; Олександр Кониски; Иван Карпенко-Кари и др. Социално-психологичната и социално-философската проблематика при Панас Мирни („Нимават воловете, когато яслите са пълни“, „Блудница“ и др.) Михайло Павлик, Павло Грабовски; мотивът за разпада на патриархалните семейни ценности в повестта „Кайдашево семейство“ на Иван Нечуй-Левицьки	
14	Иван Франко – биографични бележки. Интимна и социално ангажирана лирика. Начало на пролетарската литература. Стихосбирките „Увехнал лист“ („Зів‘яле листя“), „От висини и низини“ („З вершин і низин“), „Моят смарагд“ („Мій ізмарагд“) и „Semper tigo“. Поемите „Иван Вишенски“ („Іван Вишеньський“) и „Мойсей“	3
15	Иван Франко – проза (повестите „Воа constrictor“ и „Захар Беркут“; романите „Борислав се смее“ и „За домашното огнище“) и драматургия („Откраднато щастие“)	3

Семинарни занятия

№	Тема:	Хорариум
1	Бурлескно-реалистична поезия. Иван П. Котляревски (1769-1838) и неговата поема „Енеида“ (1798/1808/1827) – литературно-исторически предпоставки за появата на епичното произведение; структура и стихосложение; сюжет; тематични ядра, мотиви, интертекстуални връзки с антични, барокови и класицистични творби от западноевропейската и руската литературна практика)	3
2	Начало на новата украинската драматургия. Иван П. Котляревски (1769-1838) и неговата пиеса „Наталка Полтавка“ (1819) – структура и сюжет; характеристика на персонажите и значение на говоренето и песните им като оразличителен признак	3
3	Развитие на украинската басня през първите три десетилетия на XIX век. Петро Гулак-Артемовски (1790-1865): баснята приказка „Господар и куче“ („Пан та собака“). Левко Боровиковський (1806-1889) – сборникът с басни „Басни и припявки“. Начало на романтизма в Украйна. Баладите „Рибар“, и „Към Пархом“ на П. Гулак-Артемовски. Поемите на Л. Боровиковски „Хайдамаци“, „Черноморец“. Стихотворенията на Евген Гребинка „Лодка“ и „Украинска мелодия“	3
4	Основи на украинската проза. Григорий Квитка-Основяненко (1778-1843). Сатирични и хумористични насоки в разказа „Войнишки портрет“ („Салдацький патрет“) и повестта „Конотопската вещица“ („Конотопська відьма“). Повестта „Маруся“	3
5	Развитие на новата украинска литература в Западна Украйна от първата половина на XIX век. „Руска трийця“ (Яків Головацьки,	3

	Маркиян Шашкевич, Иван Вагилевич). Сборникът „Русалка Днистрова“ (1837).	
6	Микола Костомаров (1817-1885). Манифестът на Кирило-Методиевското дружество „Книга буття українського народу“ – историческо и художествено значение на текста. Романтическа лирика: „Спи Украйна и руїни“ („Спить Вкраїна та руїни“), „Певец“ („Співець“). Пантелеймон Кулиш и първият исторически роман в украинската литература „Черният съвет“ („Чорна рада“)	3
7	Тарас Шевченко (1814-1861). Първият „Кобзар“ (1840) – поемата „Катерина“, стихотворението „Мисли мои, мисли мои“. Поемата „Сън“. Цикълът „В каземата“. Специфични черти на късната лирика при Тарас Шевченко („Исая. Глава 35“)	3
8	Тарас Шевченко (1814-1861). Драматургия – „Назар Стодоля“. Белетристика – повестта „Художник“	3
9	Юрий Федкович (1834-1888). Лирика: „Дезертъорът“, „Възрадвай се, пречисто дево Марийо!“. Проза: повестта „Като трима родни братя“, разказът „Сафат Зинич“.	3
10	Марко Вовчок (1833 – 1907). Повестта „Институтка“. Разказите „Лентяйката“ („Ледащиця“) и „Маша“	3
11	Развитие на прозата от втората половина на XIX век. Панас Мирни (1849-1920). Романът „Нима реват воловете, когато яслите са пълни“ („Хіба ревуть воли, як ясла повні“).	3
12	Иван Нечуй-Левицьки (1838-1918). Мотивът за разпада на патриархалния ред в повестта „Кайдашево семейство“ („Кайдашева сім'я“).	
13	Развитие на драматургията от втората половина на XIX век. Михайло Старицьки (1840-1904) и драмата „Не било съдено (Панско блато)“ („Не судилось (Панське болото)“). Иван Карпенко-Кари (1845-1907) и пиесата му „Злощастната“ („Безталанна“), историческата драма „Сава Чали“	3
14	Иван Франко (1856-1916). Лирика. Обществена и социално-политическа поезия („Химн“, „Каменари“); проблемите на западноукраинското село и принудителната емиграция в циклите „Из селата“ и „Към Бразилия“ Интимна лирика – стихосбирката „Увехнал лист“ („Зів'яле листя“) – „Защо ми се являваш“, „Не забравяй, не забравяй...“ и „Ей, ти, момиче, орехово зрънце...“; стихотворението „Декадент“	3
15	Иван Франко (1856-1916). Белетристика. Бориславски цикъл (повестта „Воа constrictor“; романът „Борислав се смее“; разказите „Нефтороботник“, „На работа“ и „Покаял се грешник“). Историческа белетристика (повестта „Захар Беркут“)	3

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Иван Котляревски. Живот и дейност. Пиесата „Наталка Полтавка” – развойни тенденции в развитието на украинската драматургия от началото на XIX век; структура и сюжет на творбата, характеристика на персонажите
2.	Иван Котляревски. Живот и дейност. Поемата „Енеида” – литературно-исторически предпоставки за написването ѝ, сюжет, тематични ядра, интертекстуални взаимодействия
3.	Поява и развитие на новата украинска басня. Левко Боровиковски и Петро П. Гулак-Артемовски.
4.	Романтическа поезия – характер и своеобразия. Основни представители. Харковска школа на романтиците.
5.	Възникване на новата украинска драматургия: характер и особености. Основни представители
6.	Григорий Квитка-Основяненко – живот и творчество
7.	Пантелеймон Кулиш – живот и творчество
8.	Романтическа поезия в Западна Украйна. „Руска тройка“ – дейност и значение. Маркиян Шашкевич, Якив Головацки, Иван Вагилевич. Сборникът „Русалка Днистрова“
9.	Романтически образци в украинската литература от 30-те години на XIX век
10.	Утвърждаване на реализма в украинска среда (40-те – 60-те години на XIX век)
11.	Тарас Шевченко. Жизнена и творческа съдба. Ранно творчество
12.	Тарас Шевченко. Жизнена и творческа съдба. Критическо-реалистични творби
13.	Тарас Шевченко и българската литература
14.	Юрий Федкович – поет на войнишката мъка на Западна Украйна
15.	Марко Вовчок: живот и творчество. Утвърждаване на народните добродетели и отстояването на антикрепостническата идея. М. Вовчок и ролята ѝ в българското литературно развитие
16.	Михайло Старицки – живот и творчество. Идеята за славянското единство. Драматургия
17.	Характеристика на литературния процес в Украйна от 70-те и 80-те години на XIX век. Драматургия.
16.	Иван Нечуй-Левицки – живот и творчество. Темата за разпада на рода и християнските ценности
17.	Панас Мирни – житейска и творческа съдба. Романите „Нима реват воловете, когато яслите са пълни“ и „Блудница“
18.	Характеристика на литературния процес в Украйна от 70-те и 80-те години на XIX век. Поезия
19.	Характеристика на литературния процес в Украйна от 70-те и 80-те години на XIX век. Белетристика
20.	Иван Франко – живот и творчество. Поезия и лиро-епически произведения
21.	Иван Франко – живот и творчество. Белетристични произведения
22.	Иван Франко – живот и творчество. Драматургия. Мястото на Франко в българското литературно развитие

Библиография

Основна:

- България и Украйна. Култура на преломите (XIX–XX век).* [Съст. Е. Трайкова, М. Гиргинова, М. Неделчев]. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2019.
- История украинської літератури.* У 12 томах. Том III. Література XIX ст. (1800-1830). Київ: Наукова думка, 2016;
- Том IV. Тарас Шевченко. Київ: Наукова думка, 2014;
- Том VII, кн. 1. Література 80–90-х років XIX ст., Київ: Наукова думка, 2020;
- Том VII, кн. 2. Література 80–90-х років XIX ст., Київ: Наукова думка, 2021.
- История украинської літератури.* Т.1. Київ, 1987.
- История украинської літератури XIX століття.* У двох книгах. Том I. [за ред. М. Жулинського]. Київ: Либідь, 2005.
- Письменники Західної України.* Київ, 1965.
- Полъх от Украйна. Сборник украински класически разкази.* [Прев. П. Кънева и кол.] София: Народна култура, 1965.
- Українські поети-романтики.* Київ, 1987.
- Боровиковський, Л. *Твори.* Київ: Дніпро, 1980.
- Вовчок, М. *Оповідання, казки, повісті, роман.* Київ, 1983.
- Гулак-Артемівський, Гребінка, Є. *Поетичні твори.* Київ, 1984.
- Гундорова, Т. *Франко не каменярь.* Київ: Критика, 2006.
- Дзюба, І. *Тарас Шевченко серед поетів світу.* Київ: Либідь, 2017.
- Карпенко-Карий, І. *Твори в 3-х томах.* Київ: Державне вид-во художньої літератури, 1960-1961.
- Квітка-Основ'яненко, Г. *Повісті та оповідання. Драматичні твори.* Київ, 1982.
- Костомаров, М. *Твори в 2 томах.* Київ, 1990.
- Куліш, П. *Чорна рада.* Харків, 2006.
- Мирни, П. *Блудниця.* София, 1960.
- Мирний, П. *Твори в п'яти томах.* Київ, 1954.
- Насенко, М. *Художня українська література. Від міфів до модерної реальності.* К.: Просвіта, 2008.
- Нечуй-Левицький, І. *Зібрання творів у десяти томах.* Київ: Наукова думка, 1965-68.
- Федькович, Ю. *Твори в двох томах.* Київ, 1960.
- Шевченко, Т. *Избрани произведения в 2 тома.* София, 1960.
- Шевченко, Т. *Кобзар.* София, 2014.

Допълнителна:

- Писатели на народите на Съветския съюз.* Енциклопедичен справочник. С.: Д-р Петър Берон, 1989. [Автор на статиите за украинските автори – Л. Терзийска.]

Преводна рецепция на европейските литератури. Т. IV. Славянски литератури. С.: Марин Дринов, 2002.

Славянските литератури в България. Проблеми на рецепцията. – под ред. на Б. Ничев и др. С.: УИ Климент Охридски, 1988.

Боровиковський, Л. Повне зібрання творів. Київ, 1967.

Русакиев, С. Т. Шевченко и българската литература. С.: Наука и изкуство, 1964.

Шевченко, Т. Повне зібрання творів у 12 томах. Київ, 2001.

Колев, В. Тарас Шевченко и поезията на Българското възраждане. – Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Факултет по славянски филологии, 106 (2021), с. 246-299.

< http://www.bgukrainistika.com/widgets/Filemanager/uploads/anon/Almanah_5.pdf >

Терзийска, Л. Творчеството на Т. Г. Шевченко в преподаването на украинска литература в СУ „Св. Климент Охридски“ – В: Българска украинистика. Специално издание – 2016. С. 7-16.

< http://www.bgukrainistika.com/widgets/Filemanager/uploads/anon/Sbornik_RED.pdf >

Дата: 16.05.2024 г.

Съставил: _____
(гл.ас. д-р Владимир Колев)

Учебната програма е приета с протокол № 6 на ФС на ФСлФ от 11.06.2024 г.